

GROTE OF SINT-LAURENSKERK ROTTERDAM

CANTATEDIENST

ZONDAG 19 APRIL 2026

19:00 UUR

CARL PHILIPP EMANUEL BACH

DIE AUFERSTEHUNG UND HIMMELFAHRT JESU

DEEL 1

LIVESTREAM VIA: WWW.LAURENSVOCAAL.NL

Wij gaan staan

Bemoediging Onze hulp in de Naam van de Heer,
Die hemel en aarde gemaakt heeft.

Drempelgebed Heer onze God, vergeef ons al wat wij misdeden,
En laat ons weer in vrede leven, door Christus onze Heer,
Amen.

Lied Psalm 149

1 Gemeente

1. Hal - le - lu - ja! laat op - ge - to - gen
een nieuw ge - zang den HEER ver - ho - gen.
Laat al - len die Gods naam be - lij - den
zich eens - ge - zind ver - blij - den.
Volk van God, loof Hem die u schiep;
Is - ra - el, dank Hem die u riep.
Trek, Si - on, in een blij - de stoet
uw Ko - ning te - ge - moet.

2 Cantorij

Laat het een hoge feestdag wezen.
De naam des Heren wordt geprezen
met het aloude lied der vaders.
De heilige reien naderen.
En zo danst in het morgenlicht
heel Gods volk voor zijn aangezicht
en slaat de harp en roert de trom
in 's Heren heiligdom.

5 Allen

Nu zal, gelijk er staat geschreven,
Gods volk in volle vrede leven.
De boze vijand is verslagen.
Prijs 's Heren welbehagen!
Na het duister der wereldnacht
blinkt de luister van Gods geslacht
Hemel en aarde stemmen saam
en prijzen 's Heren naam.

Wij gaan zitten

Gebed

Schriftlezing Johannes 15, vers 1-17

De wijnstok en de ranken

1 Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijnbouwer. 2 Iedere rank aan Mij die geen vrucht draagt snijdt Hij weg, en iedere rank die wel vrucht draagt snoeit Hij bij, opdat hij meer vruchten voortbrengt. 3 Jullie zijn al rein door alles wat Ik tegen jullie gezegd heb. 4 Blijf in Mij, dan blijf Ik in jullie. Een rank die niet aan de wijnstok blijft, kan uit zichzelf geen vrucht dragen. Zo kunnen jullie geen vrucht dragen als jullie niet in Mij blijven. 5 Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als iemand in Mij blijft en Ik in hem, zal hij veel vruchten voortbrengen. Maar zonder Mij kun je niets doen. 6 Wie niet in Mij blijft is als een wijnrank die weggegooid wordt en verdort; hij wordt met andere ranken verzameld, in het vuur gegooid en verbrand. 7 Als jullie in Mij blijven en mijn woorden in jullie, kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren. 8 De grootheid van mijn Vader zal zichtbaar worden wanneer jullie veel vruchten voortbrengen en mijn leerlingen zijn. 9 Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader Mij heeft liefgehad. Blijf in mijn liefde: 10 je blijft in mijn liefde als je je aan mijn geboden houdt, zoals Ik me ook aan de geboden van mijn Vader gehouden heb en in zijn liefde blijf. 11 Dit zeg Ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven, dan zal je vreugde volkomen zijn. 12 Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals Ik jullie heb liefgehad. 13 Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden. 14 Jullie zijn mijn vrienden wanneer je doet wat Ik zeg. 15 Ik noem jullie geen slaven meer, want een slaaf weet niet wat zijn meester doet; vrienden noem Ik jullie, omdat Ik alles wat Ik van de Vader heb gehoord, aan jullie bekendgemaakt heb. 16 Jullie hebben niet Mij uitgekozen, maar Ik jullie, en Ik heb jullie opgedragen om op weg te gaan en vrucht te dragen, blijvende vrucht. Dan zal de Vader je alles geven wat je Hem in mijn naam vraagt. 17 Dit draag Ik jullie op: heb elkaar lief.

Vertaling: De Nieuwe Bijbelvertaling

Overdenking

Inzameling der gaven

De opbrengst van deze rondgang is bestemd voor diaconie en kerkrentmeesters. In de collecte bij de uitgang wordt uw speciale gift gevraagd voor de aan deze Cantatedienst verbonden kosten (zie pagina 10 van deze liturgie voor meer informatie).

Orgelspel

Lied 653

1 Gemeente

1 U ken-nen, uit en tot U le-ven,
Ver-bor-ge - ne die bij ons zijt,
zo-lang ons 't aan-zijn is ge - ge-ven,
de aar-de en de aard - se tijd, -
o Chris-tus, die voor ons be - gin
en ein-de zijt, der we - reld zin!

5 Cantorij

Gij zijt de wijnstok van het leven,
in duizend ranken uitgebreid,
het leven, ons in U gegeven,
draagt goede vruchten op zijn tijd.
Laat ons uw ranken zijn voorgoed,
doorstroom ons met uw hartenbloed.

6 Gemeente

Gij zijt tot herder ons gegeven,
wij zijn de schapen die Gij weidt;
waar Gij ons leidt is 't goed te leven,
Heer, die ons voorgaat door de tijd.
Wie bij U blijft en naar U ziet,
verdwaalt in deze wereld niet.

7 Allen

O Christus, ons van God gegeven,
Gij tot in alle eeuwigheid
de weg, de waarheid en het leven,
Gij zijt de zin van alle tijd.
Vervul van dit geheimenis
uw kerk die in de wereld is.

Cantate Die Auferstehung und Himmelfahrt Jesu, deel 1

Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788)

Eerste deel

1. Inleiding

2. Koor

Gott, du wirst seine Seele nicht in der Hölle lassen und
nicht zugeben, dass dein Heiliger die Verwesung sehe!

3. Accompagnement (Bas)

Judäa zittert! Seine Berge beben!
Der Jordan flieht den Strand!—
Was zitterst du, Judäens Land?
Ihr Berge, warum bebt ihr so?
Was war dir, Jordan, dass dein Strom zurückefloh?
Der Herr der Erde steigt
empor aus ihrem Schoß, tritt auf den Fels und zeigt
der staunenden Natur sein Leben.—
Des Himmels Myriaden liegen auf der Luft
rings um ihn her, und Cherub Michael fährt nieder
und rollt des vorgeworfnen Steines Last
hinweg von seines Königs Gruft.
Sein Antlitz flammt, sein Auge glühet.
Die Schar der Römer stürzt erblasst
auf ihre Schilde: „Flieht, ihr Brüder!
Der Götter Rache trifft uns: Fliehet!“

4. Aria (Bas)

Mein Geist, voll Furcht und Freude, bebet!
Der Fels zerspringt! Die Nacht wird lichte!
Seht, wie er auf den Lüften schwebet!
Seht, wie von seinem Angesichte
die Glorie der Gottheit strahlt!
Rang Jesus nicht mit tausend Schmerzen?
Empfing sein Gott nicht seine Seele?
Floss nicht sein Blut aus seinem Herzen?
Hat nicht der Held in dieser Höhle
der Erde seine Schuld bezahlt?

5. Koor

Triumph! Triumph! Des Herrn Gesalbter sieget!
Er steigt aus seiner Felsengruft.
Triumph! Triumph! Ein Chor von Engeln flieget
mit lautem Jubel durch die Luft.

6. Accompagnement (Tenor)

Die frommen Töchter Sions gehn
nicht ohne Staunen durch des offenen Grabes Tür.
Mit Schauern fahren sie zurück. Sie sehn,
in Glanz gehüllt, den Boten
des Ewigen, der freundlich spricht:
„Entsetzt euch nicht!
Ich weiß, ihr suchet euren Toten,
den Nazaräer Jesus, hier,
dass ihr ihn salbt, dass ihr ihn klagt.
Hier ist er nicht. Die Stätte sehet ihr,
die Grabetücher sind vorhanden.
Ihn aber suchet bei den Toten nicht!
Es ist erfüllt, was er zuvor gesagt:
Er lebt! Er ist erstanden!“

7. Aria (Sopraan)

Wie bang hat dich mein Lied beweint!
„Ach, unser Trost, der Menschenfreund,
sieht keinen Tröster, steht verlassen.
Der blutet, der sein Volk geheilt;
der Tote weckte, muss erblassen.“
So hat mein banges Lied geweint.
Heil mir! Du steigst vom Grab herauf.
Mein Herz zerfließt in Freudenzähren,
in Wonne löst mein Gram sich auf.

8. Accompagnement (Bas)

Wer ist die Sionitin, die vom Grabe
so schüchtern in den Garten flieht und weinet?—
Nicht lange. Jesus selbst erscheint,
doch unerkannt, und spricht ihr zu:
„O Tochter, warum weinst du?—“
„Herr, sage, nahmst du meinen Herrn aus diesem Grabe?
Wo liegt er? Ach vergönne,
dass ich ihn hole, dass ich ihn
mit Tränen netze, dass ich ihn
mit diesen Salben noch im Tode salben könne,
wie ich im Leben ihn gesalbt.—“ „Maria!“
So ruft mit holder Stimm ihr Freund
in seiner eigenen Gestalt: „Maria!—“

„Mein Meister, ach!—“ Sie fällt zu seinen Füßen nieder,
umarmt sie, küsst sie, weint.—
„Du sollst mich wiedersehen!
Noch werd ich nicht zu meinem Vater gehen.
Steh auf und suche meine Brüder
und meinen Simon! Sag: Ich leb und will ihn sehen!“

9. Duet (Sopraan, Tenor)

I. Vater deiner schwachen Kinder,
der Gefallne, der Betrübte
hört von dir den ersten Trost.
II. Tröster der gerührten Sünder,
die dich suchte, die dich liebte,
fand bei dir den ersten Trost.
I, II. Tröster, Vater, Menschenfreund,
o wie wird durch jede Zähre
dein erbarmend Herz erweicht!
I. Sagt, wer unserm Gotte gleicht,
der die Missetat vergibet?
II. Sagt, wer unserm Gotte gleicht,
der den Missetäter liebet?
I, II. Liebe, die du selbst geweint,
o wie wird durch jede Zähre
dein allgütig Herz erweicht!

10. Accompagnement (Tenor)

Freundinnen Jesu, sagt: Woher so oft
in diesen Garten? Habt ihr nicht gehört, er lebe?
Ihr zärtlichen Betrübten hofft,
den Göttlichen zu sehn, den Magdalena sah?—
Ihr seid erhört. Urplötzlich ist er da,
und Aloen und Myrrhen düftet sein Gewand.
„Ich bin es! Seid gegrüßt!—“ Sie fallen zitternd nieder,
sein Arm erhebt sie wieder.
„Geht hin in unser Vaterland
und sagt den Jüngern an: Ich lebe
und fahre bald hinauf in meines Vaters Reich.
Doch will ich alle sehn, bevor ich mich für euch
zu meinem Gott und eurem Gott gen Himmel hebe.“

11. Aria (Tenor)

Ich folge dir, verklärter Held,
dir, Erstling der entschlafnen Frommen!
Triumph! Der Tod ist weggenommen,
der auf der Welt der Geister lag.
Dies Fleisch, das in den Staub zerfällt,
wächst fröhlich aus dem Staube wieder.
Oh, ruht in Hoffnung, meine Glieder,
bis an den großen Erntetag!

12. Koor

Tod! wo ist dein Stachel? Dein Sieg, o Hölle! wo ist er?—
Unser ist der Sieg! Dank sei Gott, und Jesus ist Sieger.

Gebed

Stil gebed

Onze Vader

Wij gaan staan

Zending en zegen

aan deze dienst werkten mee

Bobbie Blommesteijn *sopraan*
Bernard Loonen *tenor*
Benjamin Sattlecker *bas*
Laurensorkest
Laurensantorij
Hayo Boerema *organist*
Wiecher Mandemaker *dirigent*
ds. Joas van der Schoot *voorganger*

volgende cantatedienst

zondag 17 mei 2026, 19:00 uur

Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788)

Die Auferstehung und Himmelfahrt Jesu, deel 2

Bernard Loonen *tenor*
Benjamin Sattlecker *bas*
Laurensorkest
Laurensantorij
Hayo Boerema *organist*
Wiecher Mandemaker *dirigent*
Ds. Harold Schorren *voorganger*

volgend orgelconcert

dinsdag 21 april, 20.00 uur

Met o.a. Bachs 'kleine orgelmis' m.m.v.
Hayo Boerema *organist* en
Schola Amare o.l.v. Gijsbert Westland

scratch met Faurés Requiem

zaterdag 16 en zaterdag 23 mei 2026, 20:15 uur

Gabriel Fauré (1845-1924)

Requiem

Herbert Howells (1892-1983)

Like as the heart

Henry Purcell (1659-1695)

Remember not, Lord our offences

Hear my prayer, o Lord

Charles Villiers Stanford (1852-1924)

Beati quorum via

Magnificat and Nunc Dimittis in G

Laurensantorij

Deelnemers scratch

Anneke Blik *sopraan*

Jan Douwes *bariton*

Hayo Boerema *organist*

Wiecher Mandemaker *dirigent*

16 mei 2026 Grote Kerk, Dordrecht

23 mei 2026 Grote Kerk, Schiedam

Kijk voor meer informatie en deelname op www.laurensvocaal.nl
Vooral tenoren en bassen zijn nog van harte welkom! Wacht niet te lang met aanmelden. Voor sopranen en alten is er momenteel een wachtlijst.

belangrijke mededeling

Laurens Vocaal is voor de organisatie van de cantatediensten afhankelijk van particuliere giften en subsidies van diverse instanties. Wij vragen voor deze cantatedienst uw vrijwillige gift aan de uitgang. Een cantatedienst kost gemiddeld € 11000.

Om uit de kosten te komen is een bijdrage van gemiddeld € 40 per bezoeker nodig! Wilt u uw gift voor deze cantatedienst liever overmaken? Dat kan op Iban nummer NL93 ABNA 0640755666, t.n.v. Stichting Laurens Vocaal te Rotterdam.

U kunt nu ook direct geven via Tikkie. Zo werkt het: Open de camera-app van uw mobiel (of gebruik uw Tikkie-app of QR-scanner). Richt uw camera op onderstaande QR-code. De code wordt automatisch gescand.

De Stichting Laurens Vocaal Rotterdam is een culturele ANBI.

Alvast bedankt voor uw royale bijdrage!

zakelijk geïnteresseerd?

Bent u ook zakelijk geïnteresseerd? Bekijk dan onze case for support op <https://www.laurensvocaal.nl/doemee> of scan de QR code hieronder.

Toelichting

C.Ph.E. Bach – Die Auferstehung und Himmelfahrt Jesu

Carl Philipp Emmanuel Bach is wel de bekendste zoon van Johann Sebastian Bach en genoot in zijn tijd aanzien als instrumentalist en componist. Aanvankelijk studeerde hij rechten maar in 1740 werd hij benoemd als hofmusicus aan het hof van Pruisen in dienst van Frederik de Grote. Deze Frederik de Grote, die ook componeerde en een bekwaam fluitist was, werd door Carl Philipp vaak begeleid op het clavecimbel. In 1767 nam Carl Philipp afscheid van het hof van Pruisen en werd Kapellmeister in Hamburg als opvolger van Telemann.

Naast zijn talrijke composities liet Carl Philipp een heel belangrijk theoretisch werk na; “Versuch über die wahre Art das Klavier zu spielen”. Dit werk geldt tot op de dag van vandaag als een belangrijke bron bij de zoektocht naar de authentieke uitvoeringspraktijk voor de muziek van die dagen.

Hoewel de invloeden van zijn vader zeker aanwezig zijn heeft zoon Carl Philipp toch een heel eigen stijl. Als belangrijke vertegenwoordiger van de “Empfindsame” stijl, waar expressiviteit een factor van betekenis is, slaat hij een brug tussen de barok, waarvan zijn vader als componist het eindpunt en hoogtepunt is, en de klassieke periode met vertegenwoordigers als Haydn, Mozart en Beethoven. Als je luistert naar deze muziek zul je beide werelden zeker herkennen.

Zowel componist als compositie laten zich niet in een korte toelichting vangen. In het kader van deze toelichting bij de cantatedienst beperk ik me daarom tot een aantal korte observaties.

Tekst

De tekst voor deze compositie is afkomstig uit een libretto van Karl Wilhelm Ramler (1725-1798) dat werd gepubliceerd in 1760. Het is het laatste deel van een trilogie die ook *Der Tod Jesu* en *Die Hirten bei der Krippe zu Bethlehem* omvat. Deze stukken werden toen gepubliceerd als *Geistliche Kantaten* terwijl ze vandaag de dag meestal als oratorium worden aangekondigd. Carl Philipp en Ramler benoemden *Die Auferstehung und Himmelfahrt Jesu* echter consequent als cantate. Het is ook wel aardig om te weten dat de eerste uitvoering plaats vond in een vesper en dat toen alleen het eerste deel werd uitgevoerd. Precies dus zoals we dat vandaag doen. Het stuk bestaat dan ook uit twee gelijkwaardige delen waarvan het eerste gaat over de opstanding en het tweede over de hemelvaart. Volgende maand zullen we dat tweede gedeelte uitvoeren. Dat het eerste deel in een vesper werd uitgevoerd betekent niet dat het stuk ook echt was bedoeld voor gebruik in de liturgie. In z'n tweedelige vorm is het daar veel te uitgebreid voor. Deze compositie was echt wel bedoeld voor de concertzaal waar het met regelmaat werd uitgevoerd. Zo dirigeerde Mozart dit stuk in 1788 tijdens drie concerten in Wenen, waarbij hij overigens wel eigenhandig wat aanpassingen deed aan toonsoorten en partijen.

Terug naar de tekst. Ramler dichtte de tekst van begin tot einde. Wel vinden we in zijn vrije poëzie allerlei verwijzingen naar Bijbelteksten. Zo is de tekst van koor

No. 2 geïnspireerd op Psalm 16, vinden we verwijzingen naar Handelingen 2 en 13 en zien we in het slotdeel van vanavond (deel 12) teksten terug, gebaseerd op 1 Corinthiërs 15. Zoals bij vader Johann Sebastian vaak letterlijke bijbelteksten opduiken in recitatieven en koren, zo ontbreken die geheel in dit werk van zoon Carl Philipp. Het is de volgende stap in een lange ontwikkeling die voert van pure bijbeltekst, via allerlei mengvormen, naar volledig vrije poëzie.

Na het openingskoor (deel 2) zien we dat een aantal delen telkens paarsgewijs gedicht en gecomponeerd zijn. Zo vormen deel 3 en 4 een paar: accompagnato recitatief – aria. Deel 5 is dan weer een losstaand koordeel dat in de Hemelvaarscantate (uitgevoerd volgende maand) nog twee keer terug keert als een soort muzikaal refrein met een andere tekst. Deel 6 en 7 vormen dan tekstueel en muzikaal weer een paar, alsook deel 8 en 9, 10 en 11, waarna de Opstandingscantate afsluit met een slotkoor.

Muziek

Zoals boven beschreven is er een duidelijke muzikale structuur met een openingskoor en een slotkoor met daartussen paarsgewijs recitatief en aria. Voor het openingskoor horen we een korte instrumentale inleiding, net zoals volgende maand in het tweede deel. Deze twee inleidingen kwamen later tot stand bij een van de talrijke revisies van het stuk.

Opvallend is de zeer gevarieerde instrumentale begeleiding; koperblazers, slagwerk, houtblazers, strijkers en toetsinstrumenten vormen samen een kleurrijk palet. Carl Philipp schildert ieder deel met andere kleuren, zeer expressief en passend bij de tekst. Hij schakelt veelvuldig en zeer flexibel tussen zachte en sterke dynamiek. Zijn melodieën zijn meestal zeer elegant en expressief. De muzikale motieven die hij gebruikt zijn vaak zeer beeldend. Zo horen we in deel 3 bijvoorbeeld een aardbeving en daar schuwt hij theatrale effecten als sidderde strijkers en aanrollende, donderende pauken bepaald niet.

Opvallend is verder dat de delen No. 6, 8 en 10 beginnen als een eenvoudig secco-recitatief en dan over gaan in met strijkers bezette accompagnati. Als een Engel, Maria of Jezus spreekt doen de strijkers hun intrede zoals we dat bij de Mattheus Passion van vader Bach alleen zien bij de Christus-recitatieven. Fascinerend is daarbij dat de bas in No. 8 moeiteloos optreedt als Jezus en als Maria! Muzikaal schakelt hij in die accompagnati ook heel makkelijk van eenvoudige harmonische begeleiding naar beeldende muzikale motieven.

In het slotkoor van deze Opstandingscantate grijpt Carl Philipp terug op een oude vorm die zijn vader veelvuldig gebruikte; de fuga. Ook deze “verouderde vorm” beheerst de zoon perfect en hij toont zich daarmee een zeer bekwame bruggenbouwer tussen Bach en Mozart.

Ik wens u veel luisterplezier met deze sprankelende muziek.

Wiecher Mandemaker